

Historie

Over åens bred

Historisk set har dele af Skjern været oversvømmet mange gange. I de senere år endog med tiltagende hyppighed. Årsagerne kan deles op i kategorierne 1) stormflod fra Vesterhavet, 2) skybrud over ådalene omkring Kirkeå og Ganer Å og 3) tøbrud efter hårde vintre.

Den værste oversvømmelse under kategori 1 fandt sted i oktober 1634. Hændelsen kaldes "Den anden store manddrukning". Hele vestkysten af Jylland blev hærget af stormfloden. Værst gik det ud over landområderne ud mod Vadehavet, men lidt vest for Skjern forsvandt en hovedgård, Oldagergård. Ud fra terrænhøjden på stedet vurderes det, at vandet har stået mindst $2\frac{3}{4}$ m over havets nulniveau.

En novemberstorm i 1911 skabte også oversvømmelse i kategori 1. Det skyldtes, at staten året før havde åbnet en nygravet 26 m bred kanal gennem Holmsland Klit ved Hvide Sande for at forbedre besejlingen af Ringkøbing Fjord. Efter novemberstormen var kanalen imidlertid blevet ca. 260 m bred, og hele området omkring Ringkøbing Fjord havde været udsat for stormflod. Ved Stauning blev der målt vandstand 2,05 m over Dansk Normal Nul, og

store dele af Sdr. Bork blev oversvømmet. Først i 1915 lykkedes det at lukke kanalen. I 1930-1931 åbnede den nuværende forbindelse ved Hvide Sande. Den består af en kammerluse til gennemsejling og en afvandingsluse. Siden har Ringkøbing Fjord været forskånet for større oversvømmelser fra havet, idet Holmsland Klit vedligeholdes løbende med sandfodring, således at den udgør et betryggende værn mod Vesterhavets rasen.

Skybrud over områder med afstrømning til Kirkeå forekommer derimod stadig hyppigere som følge af klimaforandringerne. I femårsperioden 2012-2016 har der otte gange været oversvømmelse i Skjern by i en sådan grad, at naboer til åen har været ude med fotografiapparatet. Værste hændelse fandt sted 6. september 2014. Dagen efter mellem kl. 6 og 7 kulminerede højvandet i Anlægget.

På højvandspælen er højvandet 7. september 2014, og til sammenligning også højden på gulvet i Skjern Kirke. Det tidligere Skjern Seniorcenter blev allerede udsat for oversvømmelse af byggepladsen 15. januar 1980 under opførelsen og har siden været oversvømmet både 9. januar 2011 og 7. september 2014.

Foto: Jens Chr. Nordestgaard (2014)

Foto: Kirsten Ostensen (2014)

Foto: Per Carlsen (2014)

Foto: P. Th. Graversen (1963) Ringkøbing-Skjern Museum

Oversvømmelse ved tøbrud sker sjældent, idet der kan gå mange år mellem streng vinter i Vestjylland. Senest kendte tøbrud fandt sted i 1963 og 9. januar 2011. Begge gange har vandet stået næsten lige så højt, som ved højvandet 7. september 2014.

Kirkeå har på de øverste 8.900 m af sit løb et samlet fald på 12,17 m ~ 1,37 ‰. Strækningen regnes fra startpunktet lidt nordøst for Bølling og ned til stryget ved P. Th. Graversens Bro. Herfra og ud til sammenløbet med (Ny) Ganer Å er der 1660 m, hvor faldet kun udgør 0,40 m ~ 0,24 ‰, altså næsten 6 gange mindre fald end på den øverste strækning. Hertil kommer, at der også er meget lille fald på (Ny) Ganer Å frem til Hestholm Sø. Det er på grund af disse faldforhold, at Kirkeå sætter farten ned inde i Skjern by. Mindre fart er lig med mindre vandføring, og så kan der ske overløb over åbredden og opstuvning af vand i byen, når afstrømningen fra oplandet er stor. Nogle store regnvandsudløb på strækningen mellem Fredensgade og Bredgade bidrager til yderligere opstuvning, når regnen falder i Skjern.

Foto: Aksel Jakobsen (2011)